

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายของการศึกษาต่อเนื่อง

การศึกษาต่อเนื่อง คือ การศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ เพื่อการพัฒนาตนเองและอาชีพอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิต (Life Long Education) (ภาวิไล, 2533)

วิลาวรรณ (2526) ได้อธิบายการศึกษาต่อเนื่องว่าเป็นการศึกษาที่จัดให้กับประชาชน ซึ่งต่อเนื่องจากการศึกษาในระบบโรงเรียนปกติในระดับใดระดับหนึ่ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เห็นความแตกต่างและเห็นความสัมพันธ์อย่างชัดเจนในความหมายของคำว่า "การศึกษา-ต่อเนื่อง" จึงเสนอความหมายของคำที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

การศึกษารวมตัววิสัย (Informal Education)

การศึกษารวมตัววิสัย คือ การศึกษาที่เกิดจากการเรียนรู้ของคนเราอย่างไม่เป็นพิธีรีตอง ซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ (วิลาวรรณ, 2526)

บรรจง (2519 อ้างถึงในวิลาวรรณ, 2526) กล่าวว่า การศึกษารวมตัววิสัยเป็น การศึกษาด้วยตนเองตามวิถีแห่งการมีชีวิตร่วมกัน แทนการได้รับการศึกษาจากผู้อื่นอันเป็น การศึกษาจากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ไม่ว่าจะเป็นพิธีการต่าง ๆ ลักษณะนิสัยทั้งคนและสัตว์ เหตุการณ์ ฤดูกาล เป็นต้น และไม่ได้เกิดจากการจัดของสถานศึกษา

การศึกษานอกโรงเรียน

คณะกรรมการที่ปรึกษาฝ่ายการศึกษานอกโรงเรียนของคณะปฎิวัติ ให้คำจำกัดความไว้เมื่อ พ.ศ. 2515 ว่าการศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง ประสบการณ์และกิจกรรมที่จัดขึ้น นอกกระบวนการศึกษาในโรงเรียนภาคปกติ เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถ ทั้งในด้าน ความรู้ทั่วไป และวิชาชีพ ให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ ประกอบอาชีพ และทำหน้าที่พลเมือง ให้ดีขึ้น (อุดม, 2527)

การศึกษาตลอดชีวิต

การศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง การจัดกิจกรรมซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ

บุคคล ซึ่งอาจทำโดยวิธีการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาที่ไม่เป็นทางการ เพื่อมุ่งให้คนเราได้พัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เป็นอยู่ตลอดเวลาในปัจจุบัน และพัฒนาต่อไปให้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล การศึกษาในลักษณะนี้ผู้เรียนจะต้องมีแรงจูงใจที่จะเรียนด้วยตนเอง และต้องวางแผนการเรียนของตนเอง (อุดม, 2527)

วิลาวรรณ (2526) ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตไว้ว่า การศึกษาตลอดชีวิตเป็นกระบวนการการศึกษาที่คนได้รับทั้งหมด ตั้งแต่วัยเด็กก่อนเข้าเรียนเป็นต้นไป ซึ่งหมายถึงการศึกษาที่คนได้รับตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายนั่นเอง

2.2 แนวคิดในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง

การศึกษาต่อเนื่องในมหาวิทยาลัยแต่ละสถาบัน ก็ได้กำหนดเป็นภารกิจหลักของแต่ละมหาวิทยาลัย ซึ่งกำหนดออกมาในรูปของการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน เช่นของมหาวิทยาลัยขอนแก่นได้กำหนดในมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2521 ว่ามหาวิทยาลัยขอนแก่นมีหน้าที่เป็นสถานศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการศึกษาส่งเสริมวิชาการ และวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน การวิจัย ให้บริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (ราชกิจจานุเบกษา, 2521)

อมร (2512 อ้างถึงใน มยุรี, 2527) ระบุว่าสถาบันอุดมศึกษาเป็นคลังสมองของสังคม จึงควรส่งเสริมให้อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ได้นำความรู้ไปเผยแพร่แก่ประชาชน หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ และธุรกิจทั่วไป โดยให้ถือเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำ และถือเป็นผลงานด้วย ซึ่งอาจจะมีรูปแบบในการเผยแพร่หลายวิธี เช่น การปาฐกถา การอภิปราย การเป็นที่ปรึกษา การเป็นผู้เชี่ยวชาญการสอน และอภิปรายในการอบรมต่าง ๆ

น้อย (2524) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการฝึกอบรม ดังนี้

1. เป็นกรรมวิธีที่ช่วยป้องกันปัญหา
2. เป็นกรรมวิธีที่ช่วยแก้ไข้ปัญหา
3. เป็นการเสริมสร้างวิทยาการใหม่ ๆ ให้กับบุคลากร
4. เป็นกรรมวิธีที่ช่วยให้นักวิชาการได้เรียนรู้ ได้เพิ่มเติมประสบการณ์ โดยไม่ต้องเสีย

เวลาทำงานตามปกติ

5. เป็นกรรมวิธีที่ก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างบุคลากร เพราะเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทำกิจกรรมร่วมกัน ก่อให้เกิดความเข้าใจกันและกัน
6. เป็นกรรมวิธีที่ช่วยให้นักวิชาการได้พัฒนาทำที่ และบุคลิกภาพของตนเอง
7. เป็นกรรมวิธีที่ช่วยให้นักวิชาการมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความพร้อมในการทำงาน

สามารถตัดสินใจได้คล่องแคล่วว่องไว

8. เป็นกรรมวิธีในการสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งเป็นความต้องการของบุคคลในหน่วยงานต่าง ๆ

9. เป็นกรรมวิธีที่ช่วยให้เกิดประโยชน์ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 ลักษณะการดำเนินงานด้านการศึกษาต่อเนื่อง

กองแผนงาน ทบวงมหาวิทยาลัย (2518 อ้างถึงในมยุรี, 2527) ได้กำหนดการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน 3 ลักษณะ คือ

1. การให้บริการวิชาการที่เป็นโครงการอบรม มีหลักสูตรที่จะอบรมโดยกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน และอาจจะมีผู้สมัครมอบให้ด้วย

2. การให้บริการวิชาการแก่ชุมชนในลักษณะของโครงการ เช่นโครงการพัฒนาต่าง ๆ

3. การให้บริการวิชาการแก่ชุมชนในลักษณะการจัดเป็นครั้งคราว ให้กับหน่วยราชการหรือเอกชน เช่น การบรรยาย การจัดนิทรรศการ การจัดประชุม เป็นต้น

สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ม.ป.ป.) ได้แบ่งงานด้านการให้บริการวิชาการแก่สังคม ออกเป็นดังนี้

1. การฝึกอบรม
2. การเผยแพร่วิทยาการทางโทรทัศน์
3. การเผยแพร่วิทยาการทางวิทยุ
4. การจัดการศึกษาดูงานและนำชมกิจการ
5. การจัดนิทรรศการและสาธิต
6. การเป็นวิทยากรในโอกาสต่าง ๆ
7. การบริการเอกสารเผยแพร่
8. การบริการตอบปัญหาทางการเกษตร
9. การเผยแพร่ทางสไลด์และวิดีโอ
10. การตัดสินใจการประกวดผลผลิตทางการเกษตร

ภิญโญ (2516) ได้แบ่งการฝึกอบรมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การฝึกอบรมก่อนปฏิบัติการ (Pre-Service Training) เป็นการให้การศึกษาแก่บุคลากรก่อนที่จะออกไปทำงาน หรืองานบางชนิดบางประเภทที่ต้องการความชำนาญ และความสามารถพิเศษ ก็จัดการฝึกอบรมให้ก่อนแล้วจึงบรรจุให้เข้าทำงานในหน้าที่ที่ต้องการต่อไป

2. การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติการ (In-Service Training) เป็นการให้การศึกษาแก่บุคลากรที่กำลังดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งในหน่วยงาน โดยไม่ต้องลาออกจากงาน และไม่ให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานในขณะที่บุคลากรนั้น ๆ เข้ารับการอบรม การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติงาน มีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ ในการปฏิบัติงานให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

George (1973 อ้างถึงใน มยุรี, 2527) ได้กำหนดเนื้อหาในการให้บริการวิชาการ แก่สังคม 6 ด้านคือ

1. ด้านสุขภาพอนามัย (Health)
2. ด้านบริการวิชาการแก่ชุมชน (Social Service)
3. ด้านกฎหมาย (Law)
4. ด้านการวางแผนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและที่อยู่อาศัย (Environment Planning and Housing)
5. ด้านการศึกษา (Education)
6. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Development)

The American Association of College for Teacher Education (1973 อ้างถึงใน มยุรี, 2527) ได้ทำการศึกษาสภาพฝึกหัดครูควรมีบทบาทในการให้การศึกษาอบรมครูประจำการไว้ดังนี้

1. การให้การศึกษาแก่ครูประจำการ การให้บริการแก่โรงเรียน
2. สถานฝึกหัดครูต้องรับผิดชอบต่อครู และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตบริการของสถานฝึกหัดครู
3. สถานฝึกหัดครูจะต้องร่วมมือกับเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา ในการวางแผน ดำเนินการให้การศึกษาอบรมแก่ครูประจำการในเขตบริการ
4. สถานฝึกหัดครูจะต้องให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในการปรับปรุงโครงการสอน เพื่อเพิ่มคุณภาพทางการศึกษาของนักเรียน
5. สถานฝึกหัดครูมีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่โรงเรียนในเขตบริการ เพื่อช่วยให้อาจารย์ในสถานฝึกหัดครูได้ทราบความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนในเขตบริการของตนด้วย
6. สถานฝึกหัดครูมีหน้าที่ให้การศึกษาระหว่างประจำการ โดยจัดอบรมสัมมนา อภิปราย หรือฝึกงาน เป็นต้น
7. ควรมีงบประมาณอย่างเพียงพอให้สถานฝึกหัดครูดำเนินการตามโครงการบริการ การศึกษาแก่โรงเรียน

สำหรับในประเทศไทยนั้น สมาคมการฝึกหัดครู ได้จัดการศึกษาในลักษณะการให้การ ศึกษาต่อเนื่องกับครูประจำการ โดยได้กำหนดหลักสูตร โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครู ซึ่ง ให่วิทยาลัษครูต่าง ๆ ดำเนินการ มีหลักในการจัด ดังนี้

1. การให้การศึกษและฝึกอบรมครูประจำการ เป็นหน้าที่หลักของวิทยาลัยครูตาม พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518
2. เปิดโอกาสให้ครูประจำการได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค
3. เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพของครูประจำการในการปฏิบัติหน้าที่และพัฒนาชุมชน
4. เพื่อให้หน่วยงานต้นสังกัดและวิทยาลัยครูได้ร่วมมือกันพัฒนาครูประจำการตาม ความต้องการของหน่วยงานต้นสังกัด
5. เพื่อเพิ่มพูนคุณวุฒิของครูประจำการให้สูงขึ้น
6. เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และความสำนึกในภารกิจของครู ให้แก่ครู ประจำการ (ทักษิณีย์, 2526)

2.4 ทฤษฎีความต้องการ

ผ่องพรรณ (2529) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ไว้ 2 ประการ

1. ความต้องการทางกาย เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่จะขาดไม่ได้ คือ ความ ต้องการอาหาร น้ำ อากาศในการหายใจ และความต้องการทางเพศ
2. ความต้องการทางใจ เป็นความต้องการที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือเป็นความ ต้องการทางสังคมเช่น ความต้องการเห็นอกเห็นใจ ความต้องการความรักและความต้อง- การความสำเร็จ เป็นต้น

Maslow (1970 อ้างถึงใน ชลธิชา, 2536) ได้ลำดับความต้องการของมนุษย์ไว้ 5 ขั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านสรีระ หรือความต้องการมีชีวิตรอด (Physiological or Survival Need) คือความต้องการอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย ฯลฯ
2. ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (Safety or Security Need)
3. ความต้องการความรัก ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Love and Belonging Need)
4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องและตระหนักในคุณค่า และศักดิ์ศรีของตนเอง (Self-Esteem Need)
5. ความต้องการความสำเร็จที่สมบูรณ์ของชีวิต (Self-Actualization Need)

Goodenough (1976 อ้างถึงใน วิลาวรรณ, 2530) กล่าวว่า การเล่าเรียนเสริมสร้างทั้งทางร่างกาย และสติปัญญาให้กับมนุษย์ การพัฒนาการของมนุษย์โดยส่วนใหญ่แล้วจึงต้องอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือช่วยตลอด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในขณะนั้นหรือในสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ว่ามนุษย์ต้องการปรับปรุงอะไร หรือพัฒนาการในด้านใด ดังนั้น การให้การศึกษาคือเรื่อง จึงควรพิจารณาจากความต้องการของผู้รับบริการ ก่อนที่จะจัดวางโครงการใด ๆ เพื่อช่วยให้บุคคลได้บรรลุเป้าประสงค์ ความต้องการของแต่ละบุคคล (วิลาวรรณ, 2530)

Fromm (1984 อ้างถึงใน ชลธิชา, 2536) แบ่งความต้องการของมนุษย์ไว้ 5 ประการคือ

1. ความต้องการที่จะสัมพันธ์กับผู้อื่น (The Need for Relatedness) เพราะมนุษย์มีเหตุผลและจินตนาการ จึงทำให้มนุษย์มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติลดลง มนุษย์จึงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมาแทนความสัมพันธ์กับธรรมชาติ ความสัมพันธ์ที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ ความรักต้องเอาใจใส่ รับผิดชอบ นับถือ และเข้าใจ Fromm เรียกว่าความรักในทางให้ประโยชน์ (Productive Love)

2. ความต้องการที่จะพ้นจากสภาพความเป็นสัตว์ (The Urge for Transcendence) ทำให้มนุษย์เปลี่ยนไปในทางที่ดีงามขึ้น แทนที่จะคงอยู่ในสภาพของสัตว์ต่อไป ถ้าความพยายามถูกขัดขวาง มนุษย์ก็มักจะกลายเป็นผู้ทำลายความรัก ความเกลียดก็ปรากฏการณ์ของความต้องการและจะมีเฉพาะในมนุษย์เท่านั้น

3. ความต้องการที่จะยึดเหนี่ยวกับธรรมชาติ (The Need for Rootedness) มนุษย์ต้องการที่จะถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของโลก และสนองความต้องการนี้ด้วย การรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของผู้อื่น เด็กจะยึดเหนี่ยวกับแม่และเมื่อโตขึ้นจะแสวงหาที่ยึดเหนี่ยวที่มั่นคงมากขึ้น จึงทำให้มนุษย์มีความรู้สึกต่อตนเอง คนอื่นเหมือนพี่น้อง

4. ความต้องการเป็นตัวของตัวเอง (The Need for Identity) มนุษย์ไม่ต้องการที่จะพึ่งพาอาศัยผู้อื่นมากเกินไป ถ้าล้มเหลวจะนำไปสู่การเลียนแบบกับคนอื่น ที่ประสบความสำเร็จ โดยจะมีความรู้สึกชื่นชมในความสำเร็จของผู้อื่น

5. ความต้องการแบบฉบับเพื่อใช้อ้างอิง (The Need for Frame of Reference) ในการรับรู้ และทำความเข้าใจโลกมนุษย์จะต้องมีหลักการอยู่คงที่ในการตอบโต้กับสิ่งต่าง ๆ หลักการเหล่านั้นมาจากสิ่งที่มีเหตุผลก็ได้ และไม่มีเหตุผลก็ได้

2.5 การวัดความต้องการ

McClelland (1961 อ้างถึงใน ชลธิชา, 2536) ได้ศึกษาความต้องการที่จะประสบผลสำเร็จของบุคคลโดยใช้ Thematic Apperception Test (TAT) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดย Christian Morgan และ Henry Murray (H. Murray อ้างถึงใน Crider al. , 1993) เป็นเครื่องมือวัด ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ทำคะแนนได้ค่อนข้างสูงมีแนวโน้มในการกำหนดเป้าหมาย และมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลสำเร็จสูง

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วันพนิษฐ์ (2522) ได้ทำการศึกษาเรื่องประสิทธิภาพในการอบรมครู และ บุคลากรทางการศึกษาประจำการ ของวิทยาลัยครูพิษณุโลก พิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์สอนในภาควิชาแต่ละภาควิชาสอนค่อนข้างดีเกือบทุกภาควิชา เมื่อวิเคราะห์รายข้อปรากฏว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ยังขาดบางลักษณะ เช่น การตักเตือนผู้เข้ารับการอบรมความประพฤติ และความรับผิดชอบ แสดงให้เห็นว่าอาจารย์ส่วนใหญ่ขาดการเน้นทางจิตพิสัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาจารย์ผู้สอนเห็นว่าผู้เข้าอบรมเป็นผู้ใหญ่และเป็นครูอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องตักเตือน หรือ แนะนำ เกี่ยวกับคุณธรรมอีก

สมาน (2524) ได้ศึกษาสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของครูที่เข้ารับการอบรมตามโครงการอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ (อคป.) ในวิทยาลัยครูเชียงราย โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของครูที่เข้ารับการอบรมกับครูที่ไม่ได้เข้ารับการอบรมตามโครงการ อคป. กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย และจังหวัดพะเยา จำนวน 400 คน แยกเป็นครูที่เข้ารับการอบรม 200 คน และครูที่ไม่ได้เข้ารับการอบรม 200 คน โดยการใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบสมรรถภาพในการปฏิบัติงาน จำนวน 50 ข้อ แต่ละข้อมี 4 ตัวเลือก (Multiple Choices) และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended) ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้ารับการอบรมตามโครงการ อคป. ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูที่เข้ารับการอบรมมีสมรรถภาพในการปฏิบัติงานโดยส่วนรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่ว่าจะวิเคราะห์โดยการแยกจำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ อายุ-ราชการและวุฒิการศึกษาของครู

2. ครูที่เข้ารับการอบรมมีสมรรถภาพในการปฏิบัติงานโดยส่วนรวมสูงกว่าครูที่ไม่ได้เข้ารับการอบรม

3. ครูที่มีวุฒิ พ.ม. ที่เข้ารับการอบรม มีสมรรถภาพในการปฏิบัติงานโดยส่วนรวม สูงกว่าครูวุฒิเดียวกันที่ไม่ได้เข้ารับการอบรม แต่ครูวุฒิ ป.กศ.สูง ที่เข้ารับการอบรมกับที่ไม่ได้เข้ารับการอบรม มีสมรรถภาพในการปฏิบัติงานโดยส่วนรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

มานพ (ม.ป.ป.) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ ผลการวิจัยพบว่าครูที่เข้ารับการอบรมตามโครงการ อคป. มีสมรรถภาพทางการสอนเพิ่มขึ้น ทั้งในด้านความรู้ ทางการสอน และเจตคติทางการสอน การเพิ่มสมรรถภาพดังกล่าวจะไม่แตกต่างกันไปตามสาขาวิชา เอกที่ครูประจำการศึกษา และได้เสนอแนะเกี่ยวกับการให้การศึกษาและฝึกอบรม ว่าควรทำการทดสอบพื้นฐาน ความรู้ของครูประจำการในด้านวิชาชีพครู วิชาพื้นฐาน และวิชาเฉพาะก่อนให้การศึกษาหรือ ฝึกอบรม เพื่อที่จะได้ทราบว่า ผู้เข้ารับการศึกษหรือฝึกอบรมแต่ละคน มีหรือขาดพื้นฐานความรู้เพียงใด และควรจัดรายวิชาเพื่อเสริมความรู้พื้นฐานให้กับผู้เข้าอบรม ที่คาดว่าจะมีปัญหา และเจตคติทางการสอนให้มากขึ้นเพราะจากการวิจัยแสดงว่าสมรรถภาพทางด้านทักษะการสอน และเจตคติทางการสอน ยังมีการเพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยกว่าทางด้านความรู้ทางการสอนทั้ง ๆ ที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานมาก

วนิดา (2526) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถภาพในการปฏิบัติงาน ของครูประจำการที่เข้ารับการอบรม ตามโครงการให้การศึกษาและฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการในเขตจังหวัดเลยและจังหวัดขอนแก่น โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ สมรรถภาพในการปฏิบัติงาน ของครูที่เข้ารับการอบรม และครูที่ไม่ได้เข้ารับการอบรม ตามโครงการให้การศึกษาและฝึกอบรมครู และบุคลากรทางการศึกษาประจำการ เกี่ยวกับสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของครู 3 ด้าน คือ ด้านการสอน ด้าน การแนะแนว และปกครองนักเรียน และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบมาตราประมาณค่า ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง และได้หาความตรง (Validity) ของแบบสอบถาม โดยการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 ท่าน และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการนำไปทดลองใช้กับครูที่เข้ารับการอบรมรุ่นที่ 5 ปีการศึกษา 2525 จำนวน 40 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านนุ่งไสล อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดเลย จำนวน 40 คน ตามแบบ Coefficient Alpha ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ใช้สำหรับครูเท่ากับ .92 และแบบสอบถามที่ใช้สำหรับนักเรียนเท่ากับ .83 ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. ครูที่เข้ารับการอบรมประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของตนเองสูงกว่าครูที่ไม่ได้เข้ารับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เพื่อนครู ผู้บังคับบัญชา และนักเรียน ประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของครูที่เข้ารับการอบรมสูงกว่าครูที่ไม่ได้เข้ารับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. กลุ่มผู้ประเมิน ประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของครูที่เข้ารับการอบรมและครูที่ไม่ได้เข้ารับการอบรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ค้นคว้ามาแสดงไว้เป็นลำดับนั้น สรุปได้ว่าการให้การศึกษาต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโดยการฝึกอบรม เป็นการให้การศึกษาเพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพ ความรู้ ในการปฏิบัติงาน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น